

חשיבותה של סעודת שבת

מרו הגרי"ג אדלשטיין שליט"א מחדד שיש בזה גם תועלת מאוד חשובה - שהילדים לא יקבלו הרגשה שהשבת היא רצף של איסורים ומגבלות, אלא יחוו את ההנאה של העונג שבת! וחשוב לדבר על זה עם הילדים - שהשבת היא יום משמח ונעים, ולעורר בהם את הציפייה לכניסה השבת.

כך גם מסופר על **מרו הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל** שלאחר נישואי בנו נתן לו הדרכה מפורטת לחינוך הילדים, ואמר לו שחשוב לספר לילדים בשולחן שבת סיפורים על גדולי ישראל! ופירט והדגיש: לא לקרוא מתוך ספר, אלא להתכונן לפני כן ולספר בעל פה ובצורה חיה ומושכת כדי שהסיפורים יחרטו בלבם הטהור, ועוד הדגיש: לקחת סיפורים רק ממקורות מבוססים ויודעים, ולמסור את הסיפורים בצורה מושכת ולא יבשה.

כמה הוא שיעורו? מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד, מזונו לחול ולא לשבת דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר לשבת ולא לחול, וזה מה מתכוונים להקל [פב:]

וברש"י פירש שר' מאיר סבר בשבת אכיל אינשי טפי משום דבסיים תבשיליה, ואמרי אינשי רווחא לבסימא שכיח.

ידוע שגדולי ישראל עוררו על החשיבות של סעודת שבת, לראות איך להנעים את האווירה, שתיחרת לטוב בנפשם של בני הבית.

מרו הגרמ"מ שד זצוק"ל היה מרבה לדבר על הצורך לשיר זמירות שבת עם הילדים, וההשפעה החיובית שהזמירות יכולות להשפיע על מצבם הרוחני לטובה.

[סיפר הגרש"מ פרצוביץ שאבו שאל פעם מרו - מדוע הוא עצמו שמודע לחשיבות הזמירות, לא שר בביתו? ענה לו מרו איך קען נישט - אני לא יודע לשיר]

כמה יין מחזיר את מאור עיניו של אדם?

הנה נחלקו הפוסקים בגדרי סגולה זו - אם צריך לשתות, או לתת את היין בעין, ויש שאמרו שהסגולה היא להביט על נרות השבת בשעת בשעת הקידוש.

ומשמע מדברי הטור [סי' רס"ט] שהמקדש על פת אינו בכלל ברכה זו, אולם בדברי רש"י יש לדון, אולי נקט יין של קידוש כיוון שזה מצוי יותר, ולא לעיקובא.

אמנם מי שישמור את היין מהקידוש לשתותו באמצע השבוע כסגולה, מסתבר לומר שלא יועיל לו להחזיר את מאור עיניו.

המקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא.
[ע"ט:]

הנה בגמרא שבת [קיי"ג:] אומר ר' ישמעאל בר' יוסי שפסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, והיא חוזרת רק בקידושא דבי שמשי, ופירש רש"י השותה מין של קידוש בלילי שבתות.

מרו הגרמ"ל שטינמן זצוק"ל דן מהו השיעור שבו חוזר מאור העיניים - האם צריך מלוא לוגמיו, או די בטעימה בעלמא?

למה נטרף האוכל של הגרנ"ק?

שאלותיהם - ולפעמים צריך כמה פעמים לחמם את האוכל עד שהוא נחרך. והוסיף שאפילו אם האוכל נטרף לא ניתן להכין מנה חדשה, כיוון שהוא אסר עליו.

הגר"א אטיאס החליט להתחכם - ובמקום לשאול את השאלה המורכבת שתכנן לברר, שלף שאלה קצרה, ונענה.

אח"כ העז את פניו, ושאל בעקיפין - מה הדין באוכל חרוך ולא טעים, שאדם אוכל אותו רק כי הוא טרוד, ולא רוצה להטריח או לעכב אחרים, האם ניתן לברך עליו ברכת הנהנין?

מרו חייך חיוך של הבנה - וענה שתלוי אם אוכלים את המאכל בגלל שהוא טעים, או רק לקיום הגוף לעבודת השם יתברך, שבמקרה כזה אין יחס לטעם ולריח, ואין מקום לשאלה.

ואז מרו פונה ושואל - מה השאלה האמתית שבשבילה באת? ולא הניח לו עד שפרס לפניו את כל הנידון...

תנו רבנן כדי עיסותיכם וכמה עיסותיכם כדי עיסת המדבר וכמה עיסת המדבר דכתיב 'והעומר עשירית האיפה הוא', מכאן אמרו ז' רבעים קמח ועוד חייבת בחלה שהן ו' של ירושלמית שהן ה' של ציפורי, מכאן אמרו האוכל כמדה זו ה'ז בריא ומבורך, יתר על כן רעבתו, פחות מכאן מקולקל במעיו. [פג:]

הגאון **רבי אברהם אטיאס שליט"א** מספר של שבאחת הפעמים שעלה לביתו של **מרו הגר"נ קרליץ זצוק"ל** הרגיש ריח עז של תבשיל חרוך.

היות והיה מישוהו בחדרו של מרו, הוא ניצל את השהות והתעניין אצל המשמש הגרמ"י - אולי האוכל של מרו נטרף?

השיב לו אכן כמעט כל יום הוא אוכל את ארוחתו כשהיא חרוכה, כיוון שאינו אוכל עד שכל השואלים מסיימים לשאול אותו את כל

מה עושים כשהעירוב נקרע בשבת?

עם כל מה שיש שם, תשאיר בגינה עד מוצאי שבת.

הוסיף ר' מרדכי והקשה - זו עצה טובה בשבילי, אבל יש שם בגן עוד אנשים, עם תינוקות קטנים שלא יכולים ללכת, ואינם יודעים שהעירוב קרוע, ונשאלת השאלה - א. האם אני מחויב להודיעם? שהעירוב קרוע? ב. אם צריך להודיע להם, מה יעשו עם התינוקות? הסבא הרגיע אותי, והורה שאין צריך להודיע להם, שהרי אי אפשר להשאיר תינוקות בגן, זה קצת סכנה, וממילא תניח להם לחזור, ויש בזה ענין של 'מוטב של יהיו שוגגים, ואל יהיו מזידים'. מה גם שיתכן שאדם שאינו יודע שהעירוב קרוע, וחוזר על סמך העירוב, הוא מתעסק ופחות משוגג.

והוסיף האגרות משה, שבאמת באירופה עשו תקנה - שאחר שבדקים העירוב בערב שבת וערב יו"ט, אין לבדוק בשבת ויו"ט, שיש לסמוך על החזקה, שאם יודע בשבת שנקרע, מצוי שיגרם מכשול לכמה אנשים.

אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי - בבלאי, כל כך אתה מחמיר בעירובין? כך אמר אבא: כל שיש לך להקל בעירובין הקל! [פ.]

הגאון **רבי יצחק זילברשטיין שליט"א** מביא מעשה שאירע עם הרב מרדכי טנדלר שליט"א שהלך לטייל בשבת עם אשתו, ולקחו אתם גם את בתם הקטנה בעגלה.

בגינה שבו טיילו היה עירוב שנבדק בערב שבת ונמצא תקין, וכשרצה לבדוק עד היכן מגיע גבול העירוב, התקרב לחצי, גילה לתדהמתו שהקורה נשברה, והעירוב נפסל!!!

מיד אמר לאשתו שתשב ותמתין לו על הספסל עם בתו הקטנה, והזדרז ללכת אל סבו **הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל** לשאול מה לעשות???

רבנו בעל האגרות משה השיב לו - הרי בתך הקטנה כבר יכולה ללכת קצת ברגליה, ולכן תוכל להביא אותה הביתה, ואת העגלה

קל לסכסך - אבל לאֶחָד נדרשת עבודה רבה!

אומר הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א שיש כאן רמז נאה - כדי להפריד בין לבבות ואנשים, די בעסקי קש ותבן לחולל מריבה וסכסוך ר"ל.
אבל לאחד ולחבר בין שסעים, ולהטיל שלום - נדרשים פעולת יותר משמעותיות, ליצור פיוס חזק המבטיח איחוד של קבע.

ותבן לא חייץ? וכו' אמר אביי לענין מחיצה כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה, אבל לענין חציצה אי בטליה חייץ, ואי לא בטליה לא חייץ.
[ע"ח].
מבואר בגמרא שיתבן שהוא דבר בעל ערך נמוך, בכדי להפריד בין חצרות נחשב בקלות מחיצה, אבל כדי לסתום חריץ שבין חצרות - צריך מהלך מכוון של ביטול.

קבלת התורה היא הפסגה של המושג 'ישוּבו של עולם'

קבלת התורה היא הפסגה של המושג 'ישוּבו של עולם', וה' מחשיב לנו את זאת כאילו עשינו אתו חסד שלא התנגדנו, ולא ביטלנו את רצונו בקיום הבריאה.
אילו היו בני ישראל ממאנים ומסרבים לצאת ממצרים למדבר, היו מפריעים להגשים את עצת ה'.
כמו שאירע כשהקילו ראש בדבר ה' ועצתו - ע"י עצת מרגלים, שנמנע מהם הטוב ההוא ונדחתה לתקופה ארוכה של ארבעים שנה.
זהו החסד הכי גדול שהנבא יכול לעשות עם הבורא יתברך שמצפה לבחירתו הטובה והתמסרותו של האדם שהבחירה ניתנה בידו, כדי שלא יצטרך לשנות את דרכיו ולבטל תכניתו המחושבת בעצה עמוקה וחכמה רבה איך להביא ברכה לעולם.

ואלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוה בריבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל יש לו אומנות שלא היא הרי זה כשר.
[פב].

וברש"י פירש - ופסוליהו לפי שאין עסוקין בישוּבו של עולם דכיון דאין מכירין ובקיאין בטורח וצער בני אדם אינן חסין על חבריהן מלהפסידן ממון.
בגמרא מבואר שמי שאינו עוסק בישוּבו של עולם פסול לעדות, **הגאון רבי חיים זיטשיק** זצוק"ל מסביר שהנקודה היא שה' רצה שאנו נמשיך ונחזיק את הבריאה שייצר.
וזה מסביר לנו מהו 'חסד נעוריק' שה' זוכר לנו? שהרי כ"ו דורות העולם עמד על ספק אם יקבלו את התורה.

מי שאוכל פחות - חי יותר!

גופו לשוא ג' פעמים, בהכנסה בעיכול ובהוצאה, ואם יגרם חולי על ידי האכילה - הרי עבר על 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם'.
הוסיף הגר"י בהטעמה: רואים זאת בחוש, מי שאוכל פחות - חי יותר! **ומרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל** הוא הראיה!!!

מכאן אמרו האוכל כמדה זו ה"ז בריא ומבורך יתר על כן רעבתן פחות מכאן מקולקל במעיו.
[פג:]

בוועד שמסר **הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א** על דבריו של ספר 'חרדים' - שכתב שהאוכל אכילה יתירה, הרי הוא מטריח את

כשהמלך בא לכפר - הוא רוצה כיבוד פפ"י

אולם הרי אחד הפלאים המופלאים מנפלאות הבורא הוא - שברא את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו רוח חיים והיא הנשמה, והתמזגו כאחד, וכדי לקיים חיבור זה זקוק האדם למאכלים שיש בהם ג"כ מעין חיבור זה של גשם ורוח.
ומעתה הרי כשאדם אוכל סעודת מצוה בכוח מצות התורה וקדושתה - הוא הופך את אכילת המאכל הגשמי למעשה מצוה ולרוחניות, ומזין בה את הנשמה הטהורה.
והיות שמטעמים כאלו לא תוכל הנשמה להשיג במקומה, אלא רק כאן בעוה"ז ע"י התמזגות הגוף עם הנשמה, הנה אכילה כזו היא ההכנסת אורחים הנפלאה ביותר לכבד את הנשמה, ומתענגת היא עד אין קץ במטעמים כאלו.
ומעתה הואר לנו אור גדול בהבנת ענינה של סעודת מצוה בכלל וסעודת השבת בפרט, וזהו ענינה של "עונג שבת", שהוא מעין עוה"ב (ע"י ברכות נז:).
בזה מתבאר היטב הכתוב - כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו - שהרי מי שזוכה לעונג שבת האמיתי הרי לבו הוא לב טהור וכולו נפש ונשמה, אשר כל משאלותיהם כבוד שמים, וה' ממלא כל משאלותיו הטהורות.

כמה הוא שיעורו מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד? מזונו לחול ולא לשבת דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר לשבת ולא לחול, וזה וזה מתכוונים להקל
[פב:]

האמת היא שצריך להבין איך באמת אנחנו מקבלים את פניה של השבת הקדושה והמרוממת באמצעות אכילה ושתייה, לגוף הגשמי שלנו?

מסביר זאת **הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א** באמצעות משל לפפ"י שהמלך בא להתארח אצלו.

חשב הכפרי וכי מה ניתן לכבד ולשמח את המלך, הלא המאכלים הכי משובחים ומלכותיים שאני מסוגל להגיש לפניו, אצלו הם פשוטים ורגילים לגמרי?

עד שהגיע למסקנה שאדרבא עליו להביא לפני המלך סוג מאכלים כפריים, כי אם הוא בא אלי כנראה הוא חפץ בסעודה בניחוח כפרי.

כך גם הנשמה אשר באה אלינו ממקומה - אשר חוצבה מכסא הכבוד, אשר שם עיקר התענוג הוא רוחני מזיו השכינה, ומה הטעם לכבדה במאכלים גשמיים?

זעקתו של ר' ירוחם בשמחת תורה

ניצורו, שבט לוי זכה לכל מה שזכה רק בזכות שהניתוק שלהם היה גמור 'את אביו ואמו לא ראה ואת אחיו לא הכיר' [כמבואר ברמב"ם סוף שמיטין ויובלות].
ואז פנה ר' ירוחם אל הציבור הקדוש בשאלה - איך בחור רוצה להצליח אם הוא נוסע פעם בשנה לבית? איך בחור יכול להיות שקוע בלימוד באמת, כשפעם בשנה הוא מתנתק מהישיבה?
זה אמנם בזמנים שהיו נשאים שנה, אנחנו הרי לא נדרשים בדרך כלל להישאר יותר חודש, הבה נתגבר על עצמינו, ולא נהיה בגדר של קטן הצריך לאמו.

קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאין צריך לאמו אין יוצא בעירוב אמו ותנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה.
[פב].

הנה הגמרא דנה עד איזה גיל ילד מוגדר 'קטן הצריך לאמו', אמנם **הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א** עורר שלפעמים גם בגיל מתקדם יותר צריך 'להזכיר' לבחור שלא לפטור את עצמו בפטור הזה...

ומספר על **הגאון רבי ירוחם הלוי ליבוויץ זצוק"ל** [המשגיח ממיר] שהיה מפסיק את החקפות באמצע, ואומר כמה דברי התעוררות ואח"כ כולם היו חוזרים לרקוד בהתלהבות.

באחד מהפעמים שהפסיק ר' ירוחם את החקפות בשמחת תורה בבית המדרש הגדול במיר, אמר - עומדים אנו בפרשת וזאת הברכה, בה נאמר בשבט לוי 'האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו, ואת אחיו לא הכיר, ואת בניו לא ידע, כי שמרו אמרתך ובריתך

ניתן לפנות: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים להשתתפות בהוצאת במדריים פלוס - באמצעות 'נוה אריה' - פנינים מאירים